

رېبازى توپژينه وه له پوره ده ودهروونزاني خويندني بالا (ماستهر)

كوليزى پوره ده - بهشى رينمايي دهرووني و پوره ده يي

Research Methods in Education & Psychology

د.ديار محى الدين صادق

2021- 2020

- ئىيمه..بۆ...دواكه وتويين .....!!!

- بۆ گرفتى ئالۆزمان ههيه ؟!!!

- چاره سهر ؟؟؟

- چۆن دەرپوانیته بیرکردنه وهت ؟؟؟
- پیّت وایه .. معقوله ... زانستی یه ...
- کئین ئەوانه‌ی زانستیانه بیرناکه‌نه وه !

- تهنجام و ده رته نجام هه مان مانا ده ده ن ؟
- به رپوه بهر كتيه ... ؟؟؟
- ئيداره چيه ؟؟؟

- توڻڙهر ڪيڙهه ؟
- توڻڙينه وه چيڙهه ؟

- ئيمه..بۆ...دواکه وتويين ..بۆ گرفتى ئالۆز و نا چاره سهر كراومان ههيه !!!؟

- وهلام له چه مكي (زانست) ه ... **كهواته زانست** به واتاي چي ديت ؟

گۆرانكاري

- باشتر ... خزمهت كردنى مروڤايه تي .
- به ره و هه لدير ..... و پيرانكاري (ووزه ي نه تۆم) .
- كرانه وه ي عه قلّ و فيكر .
- قبول كردنى (من ، نه و ، نه واني تر)
- سهر له نوو دابه ش كردنه وه ي كارامه يي سروشتي
- نه هيشتنى جياوازي يه كان ....

تاكه جياوازي بمينيت (زانستي) يه .....

• پیناسه‌ی زانست :

• زنجیره‌ی لیک به‌سترای ئه و چه‌مک ویاسا و چوارچیوه تیوری یانه‌یه که به ریگه‌ی (له) ئه‌نجامه‌کانی ئه‌زموونگه‌ری وتیبینی یه ری‌کخراوه‌کانه‌وه ..... به‌ده‌ست هاتوون .

• زانسته‌کان له‌گه‌ل یه‌کدا ... **جیاوازن** ..... و ..... **هاوبه‌شن**

له‌ریگه‌گشتی یه‌کانی گه‌یشتن
به‌زانیاری - مه‌عریفه‌کان

• له‌ناوه‌روک وشییوازه‌کانیان

• باشت‌ترین وه‌سف بو‌ زانست = **ریگایه‌که بو‌ گه‌یشتن به‌ زانیاری یه‌کان** ....

ئامانجەكانى زانست :

تېگە يىشتن
وہ سف کردن
شیکردنہ وہ
پیشبینی کردن
کۆنترول کردن

تېگە يىشتن :

گرنگترین جياكارى زانست ..... دۆزینەوہى پەيوەندى يەكانى نىوان دياريدە جياوازەكانە

نە دۆزینەوہ = تېنەگە يىشتن

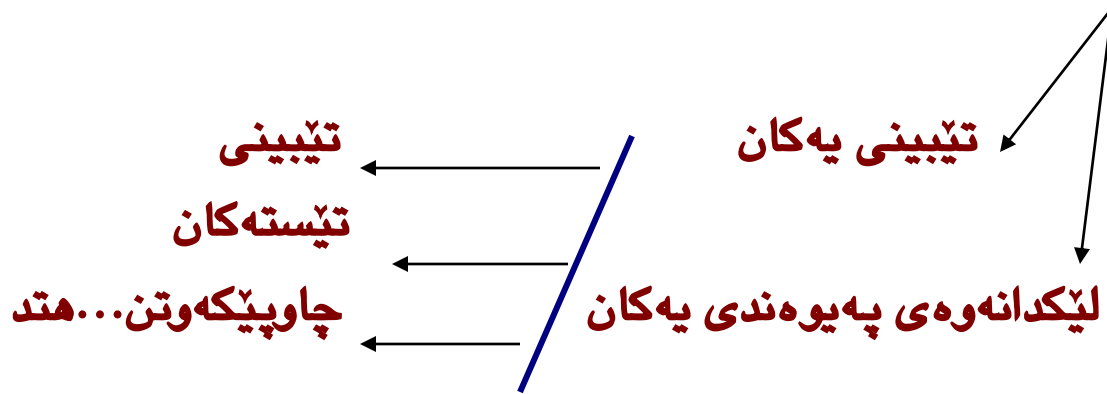
دۆزینەوہ = تېگە يىشتن

نمونه : خۆكوشتن (دياريدە)

تېگە يىشتنى دياريدە كە بەندە بە . تېگە يىشتنى (پارچە کردن بو يەكەى بچوكتر) ..... بو
خيراتر تېگە يىشتن لە يەكە بچووكە كان ..... (كۆى پارچەكان = گشت = تېگە يىشتن)

وهسف کردن : بریاردان لهسه ر دیاریده که ....

دروست کردنی وینایه کی عه قلی پوخت وریکخراو ... لهسه ر دیاریده که یان شته که .

شیکردنه وه :

– کوکردنه وهی پیکهاته کانی دیاریده کان و رووداوه کان

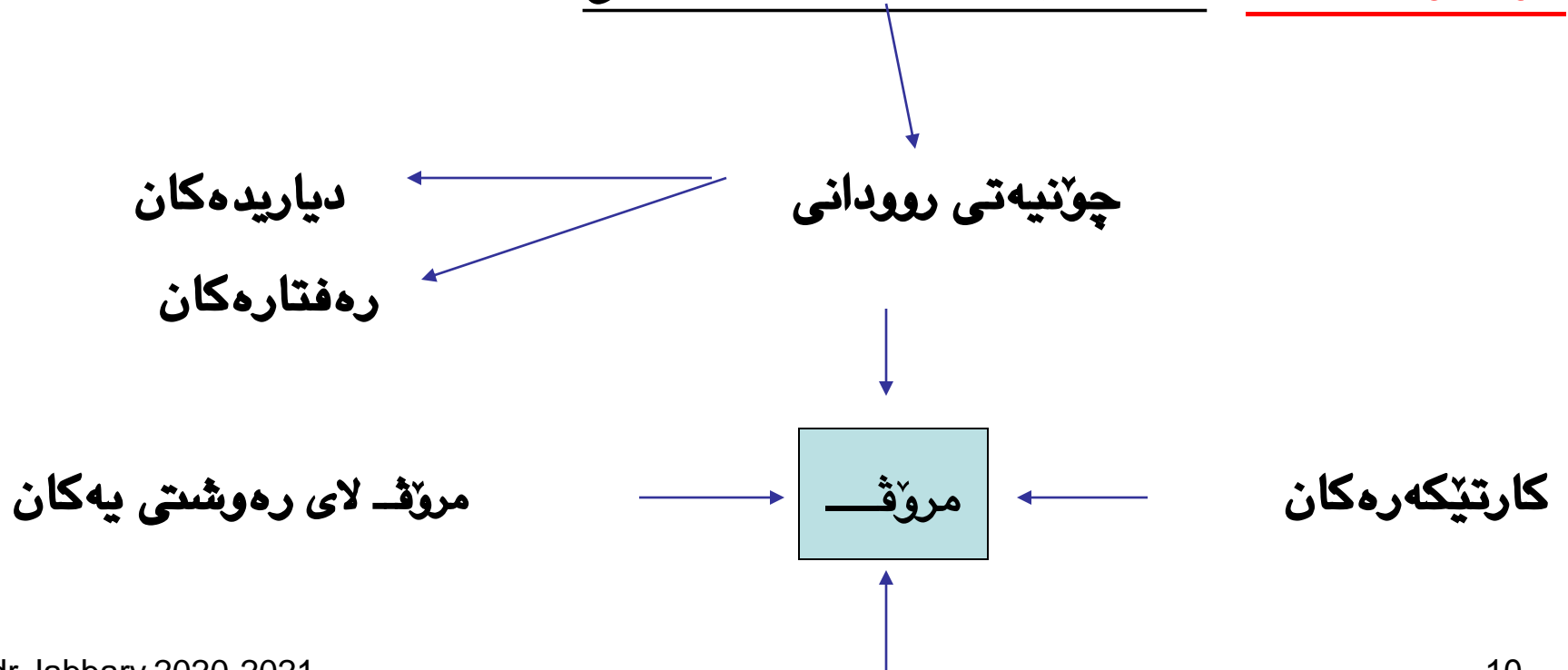
– دروست بوونی حه قیه قه تیک

پیشبینی کردن :

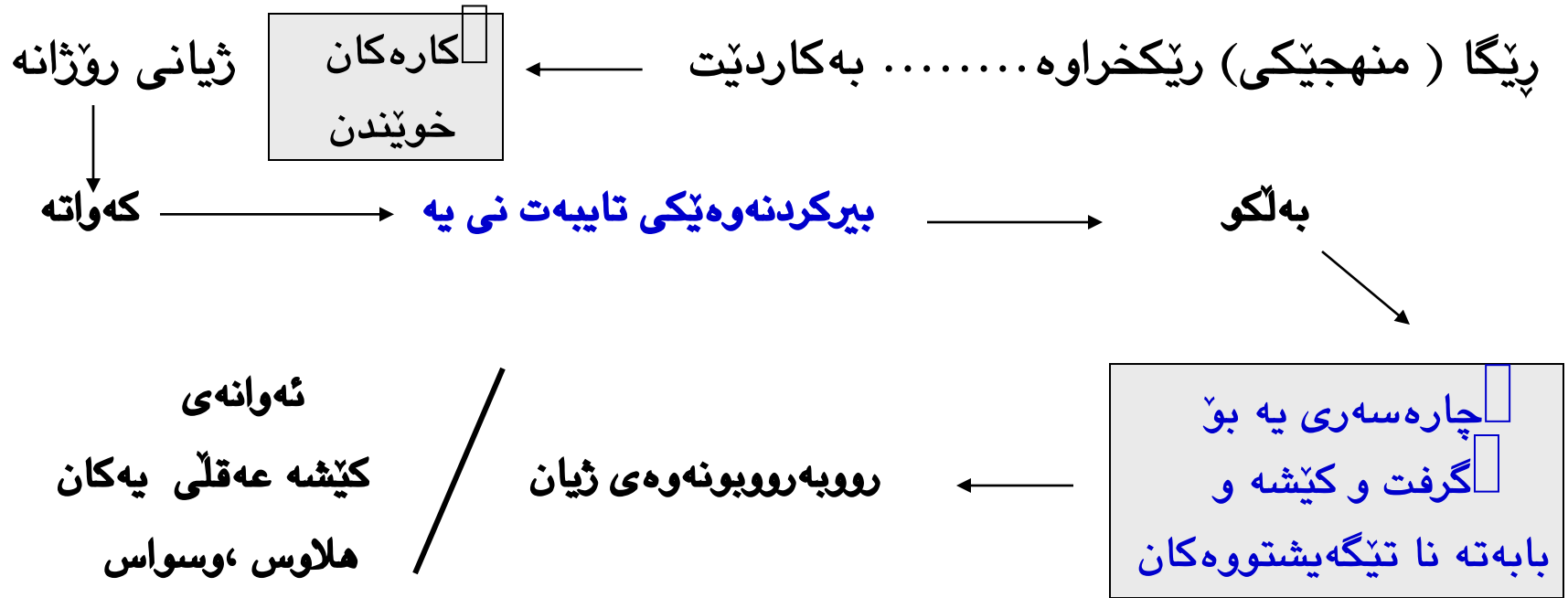
(نه گه ری) جی به جی کردنی یاسا وریسای گشتی له هه لویستی (جیا) تر ....

شیکردنه وهی ره فتاریک ← پیشبینی کردن ← له چوئیه تی دووباره کردنه وهی

کونترول کردن : دهست نیشانکردنه وهی باره وودوخ

بیرکردنه وهی زانستی :

• زمان و چه مکی (تاییهتی نی یه)

• ریکخستنی بیره کان ، شیوازه کان .... له سه نه ساسی :

• - ناکری شتیك .... به ههردوو روی (راست وههله ، رهش وسپی) ئیسپات بکری .

• - بو هه رروداوئیک .... هوکارئیک یان زیاتر هه یه (شتی هه ره مکی و ریکهوت نی یه)

• هه‌نگاوه‌کانی بیرکردنه‌وه زانستی :

ده‌ست‌نیشان‌کردنی گرفت (هه‌لبژاردنی گرفت)

جی به‌جی کردن = کرداری یه‌کان

شیکردنه‌وه‌ی داتا‌کان

کورت‌کردنه‌وه و هه‌لینجان و دارشتنه‌وه

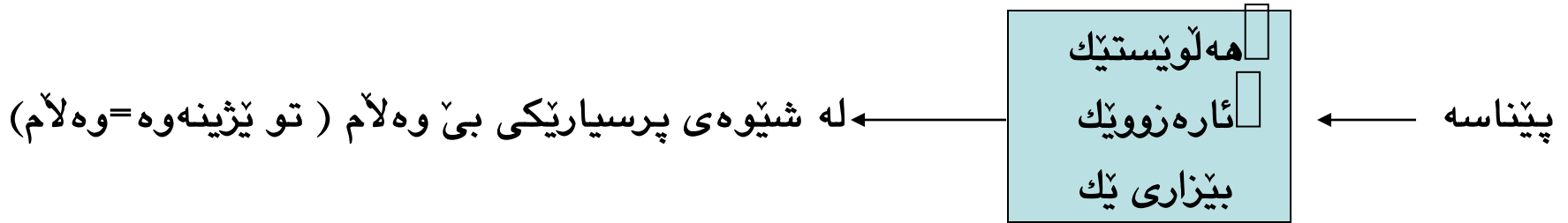
شیوازه‌کانی تییبینی کردنی حه‌قیه‌قه‌ته‌کان

به‌ریه‌سته‌کانی به‌رده‌م بیرکردنه‌وه‌ی زانستی : عوائق التفکیر علمی

أ - داستانه‌کان و خورافیات - الاساطیر والخرافیات

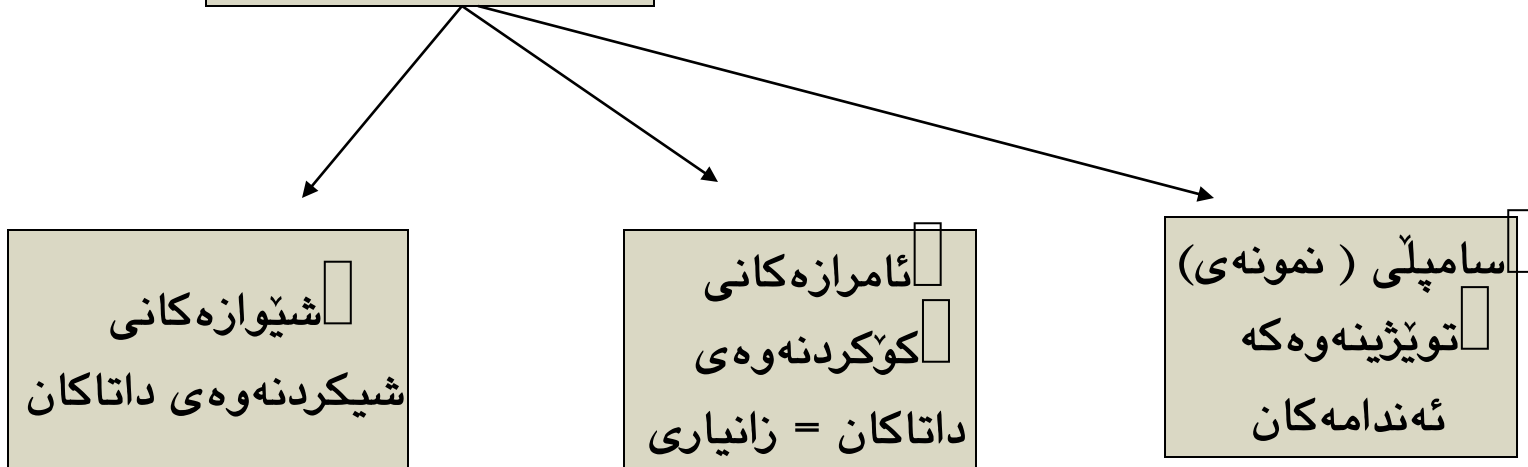
ب - ئینکاری توانا عه‌قلی مروّث - انکار قدرات العقل البشري

هه لېژاردنی گرفت :

هه لېژاردنه کان

جی به جی کردن : کرداری په کان

• شیکردنه وهی داتاگان :

- به چه ندین ئامراز و شیوازی ئاماری (به کار هیئانی گرمانه کان .... و تاقی کردنه وهیان) .
- گرمانی سیفری
- گرمانی (البدیل)

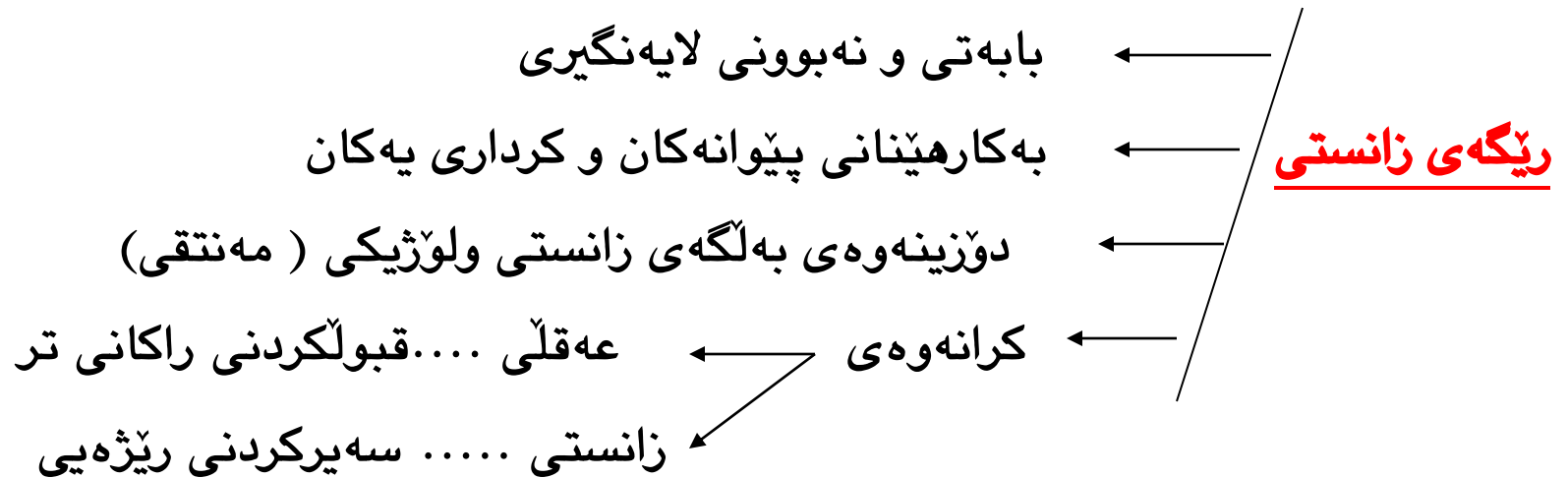
استخلاص و استنتجات واعادة الصياغة :

دوایین ههنگاوی بیرکردنه وهی زانستی یه جیاوازی نیوان (ئه نجام و دهر ئه نجام)

• تویژینه وهی زانستی :

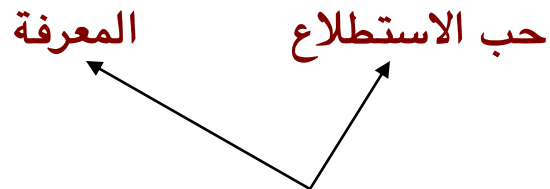
• پیناسه :

- پروسه یکی ریخراو بو کوکردنه وه و شیکردنه وهی داتاگان به مه به سستیکی دیاریکراو .
- گه یشتن به چاره سه ری کیشه کان (وه لآمی پرسیاره کان) به ریگهی زانستی

• گرنگی توئیژینه وهی زانستی :

- خوشگوزهرانی مروّق و بهردهوام بوونی ره گه زهیی .
- پیشکه وتنی شارستانیتهت و بهردهوام بوونی .
- چاره سه ری کی شه کان .

ئامانجه کانی :

- **به گشتی :** گه شه پیدانی مه عریفه ... (ترجمة حقيقية) بو هه وله بهردهوامه کانی مروّق .
- رووبه رووبونه وهی ژینگه ی ده وروبه ر .
- جه خت کردنه وه له سه ر جیگیرکراوه ئه خلاقیه کانی توئیژینه وه (کوپی کردن)
- **به تایبه تی :** گه شه پیدانی تیوره کان .

- پیشکه شه کردنی چاره سه ره زانستی یه کان بو دیاریده و رووداوه کان .
- تییرکردنی مه عریفه ی که سی ... (المعرفة الذاتية او الشخصية)
- جی به جی کردنی پیداوستی یکی ئه کادیمی یان پیشه یی یان زانستی دیاریکراو .

• تویژهر : پیناسه...و کار و اخلاقیاتہ کانی ....

کہ سیہ کہ ہلدهستیت بہ ئہ نجامدانی پروسہی تویژینہ وہی زانستی بوّ
گہ یشتن بہ چارہ سہری گرفتیک (گرفتی تویژینہ وہ کہ) .

• کاری تویژہر :

- رہ زامہندی پیّشہ کی (فہرمی و دەست نووس) ، زہرہ رمہندی تاکہ کہ ... !
- نہینی وہ لامہ کان ، دلنیایی جہستہیی و دہروونی و کوّمہ لایہ تی ..
- ہیماکان .... لە شوین (ناو) کان .... بوّ (کہ سہ کان و شوینہ کان ... ہتد) .
- ئامانجہ کہی (مافی تاک) تویژینہ وہی ہمہ ئامانج (کاولکاری و مرویی)
- دەست نیشانکردنی کات و شوینی گونجاو .
- دیاریکردنی چوئیہ تی و ہرگرتنی وہ لامہ کان (راپرسی ، چاوپیکہ وتن ... ہتد)

• نہ خلاقیتی توڙہر (ئیعتبار بوّ چی بکھین ؟) :

• تزویر و نہ گورینی ..... زانیاری یہ کان

• (دہست پاکی زانستی) ...

توڙہر ..... پيشوو..... ناقل .....

توڙہر ..... ئیستا ..... ناقل و ناقد .....

پلاگاریزم : الانتحال العلمي... Plagiarism

• نه خلاقياتي توپڙينه وهى زانستى :

دوورکه و تنه وه له نآزاردانى تاکه کان به هوئى توپڙينه وه که ..

ده روونى

جه سته يى

کوّمه لایه تی ..... هتد .

يان .. نه نجامى سلبى لى بکه ویته وه (نآينى و کوّمه لایه تی ..... هتد)

((کاریگه رى مادده بیهو شبره کان به سهر ره فتارى مروّف) .....؟!)

مافى تاکه کانى

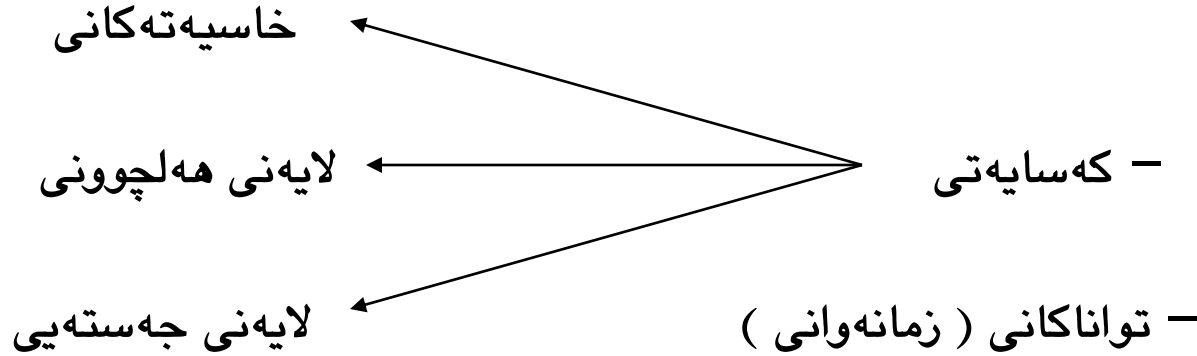
سامپل

به شدارى نه کردن له توپڙينه وه کان

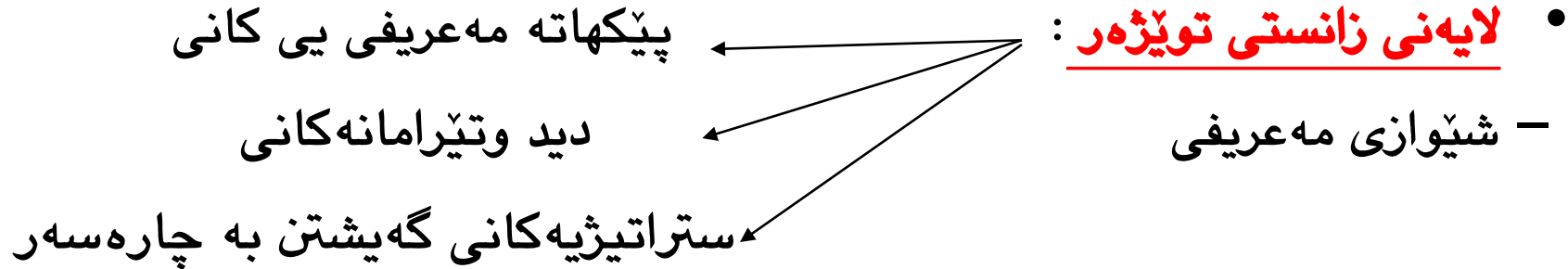
وه لآم نه دانه وهى پرسياره کان (خصوصيات)

- **ئاماده باشى وتواناكانى تويژه ر :**

- **لايه نى كه سايه تى :**

- **لايه نى زانستى تويژه ر :**

لایه‌نی لوژیکی تویژه‌ر : ← بنه‌ما لوژیکه‌کانی تویژه‌ر (شیکردنه‌وه‌کانی)

← (هه‌ست کردن به گرفت) پاساوه‌کانی

← گرنگی چاره‌سه‌ره‌که‌ی

• **لایه‌نی پلانکاری :** ← تواناکانی تویژه‌ر ← شیکردنه‌وه‌کان

(به ئیمکانیاتی به‌رده‌ست) ← ریگانی گه‌یشتن به چاره‌سه‌ر

به‌ریوه‌به‌ری تویژه‌ینه‌وه !!!

• **لایه‌نی هونه‌ری وه‌له‌سه‌نگاندن :**

چونیه‌تی دارشته‌وه ... پییداچوونه‌وه ئه‌نجامه‌کان

ده‌ست نیشانکردنی لایه‌نه‌سلبی یه‌کان

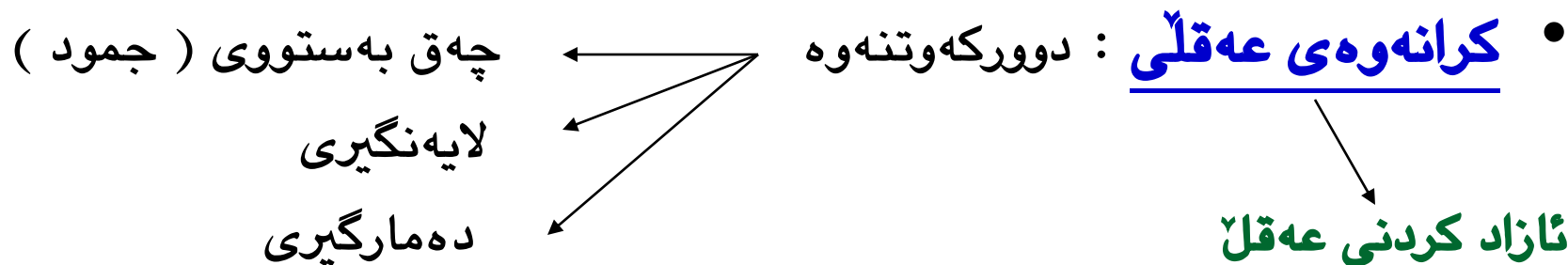
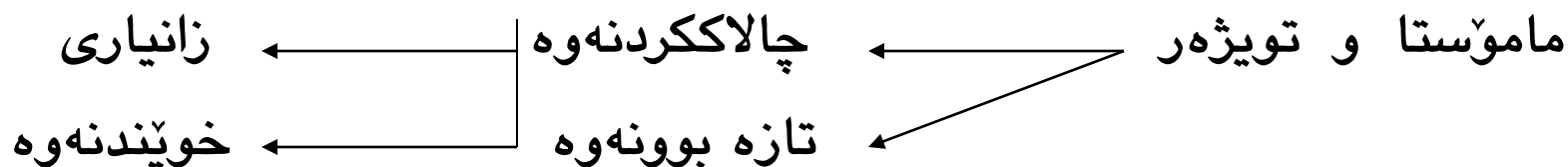
ده‌ست نیشانکردنی لایه‌نه‌ئیبابی و کاریگه‌ری یه‌کان

ناراسته‌کانی زانستی توپژهر :

– بروا بوون به زانست وتوپیژینه‌وهی زانستی :

زانست وتوپیژینه‌وه باشترین ریگهن (له‌سه‌ر زه‌مین) بو گه‌یشتن به حه‌قیقه‌ته‌کان

– بروا بوون به قیমে‌تی فی‌ر بوونی به‌رده‌وام :

با راستی یه‌کان نآزار ده‌ریش بن

ئاراسته کانی زانستی توپژهر :

— ته قبول کردنی حه قیقه ته کاتن : بی لایه نگیری (ئه گهر دژی یشی بیّت).

— دهست پاکی و ووردبینی :
تیبینی یه کان
نووسینه وه
ریکورد کردن

• نهرم و نیانی : هه نگاهه کان (په له نه کردن)
به تایبه تی له (اصدار الحکم) پیدانی حوکمه کان .

بروای به یاسای هوکار وئه نجام هه بیّت :

(ریکهوت وه ره مه کی) هه کاری سه ره کی نین ! ؟

ناخوۆشی (له مپهر) یه کانی تووژهر :

- **کات**
  - ← نه بوونی کاتی گونجاو بوۆ ته واوکردنی تووژینه وه .
  - ← هه لبراردنی (گرفت) ریگهی دوور ودریژ له تووژینه وه
  - ← پشت بهستن به کاتی دهوامی فهرمی (پیچه وانهی ئه وروپا)

- **دارایی و تمویل :** به رواوورد
  - ← ئه وروپا (کومپانیاکان)
  - ← عیراق
  - ← حکومت
  - ← تووژهر

- **کات و دارایی تووژینه وه کان** ← **ئاره زوو واهتماماتی تووژهر ده کوژیت**

- به دهست نه هیئانی (گرانی) زانیاری و سه رچاوه کان (نیّت و خراپی یه کانی)

- زمان نه زانین : زمانه بیانی یه کان

هه له گشتی یه کانی تویره ره کان :

یه کهم : تایبته به پلانی تویره وه :

- هه لباردنی گرفتییکی ئالوز و فراوان
- گریمانی نه گونجاو (بوری پیوانه ی گران وئه سته مه)
- پشت گوئی خستنی لایه نیکی (هه ر لایه نیکی) .. کاریگه ری به سه ر ئه نجامه کان ؟
- پلانی لاواز و بی راویژی .. شاره زایان (اهل التخصص والمتمرس للمجال)

دووه م : تایبته به تویره وه کانی پیشوو :

- سه رچاوه ی دووه می (گرنگی که متر)
- جه خت کردنه وه له سه ر زانیاری تازه (لم تبرهن بعد) نه سه لمیندراون

• **سڀيه م : تايبهت به ڪوڪردنه وه داتاڪان :**

• نه بووني - الالفه - توڙهر وسامپل

• به ڪار هيٺاني ٿامرازي ڪوڻ و ڪه موڪوري

• سه رچاوهي نا زانستي (بازرگاني پڙهه يي)

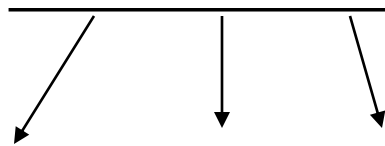
• لايه نگيري ← سامپل ((تيڙ ڪردني ٿاره زووه ڪانين))

زانياري يه ڪاني سامپله ڪه ((گورنڪاري و تحريف))

ريزگرتن (على اساس الاحترام)

راڪردن له به رپرسياريه تي (التخلص من المسؤولية)

• چوارهم : تايبته به ميتودی تويزينه وه

- که متر خه می له دست نیشانکردنی پیکهاته کانی میتوده که

(نأمار وشیکردنه وه پیوانه)

- که متر خه می له دست نیشانکردنی سامپلّ ((نوینه رایه تی))

• هه ولدان بو هه لبراردنی (ناسان) :

له هه موو | ← شیواز ورینگاکان
← نأمار وپیوانه ... هتد

- نأماز وکه ره سته ی نه گونجاو

• پینجھم : تایبہت بہ بہ کارھینانی ئامرازہ ئاماری یہ کان :

- بہ کارھینانی ئامراز و تییستی ئاماری نہ گونجاو یان لیئی تیی نہ گیشتووه
نہ ہاتنہ دی ئامانجہکانی تو یژینہوہ
- تاک ئامرازی ... ئہوہی بہردہستہ... قناعہتی بہ کہم دیئت ???
- شیکردنہوہی بہر تہسک ... دہر ئہنجامی ..... ناماعقول ! ؟
- تیکہل کردنی ئارہزووہکانی لہ گہل شیکردنہوہکانی !!!

محازہرہی یہ کہم کو تایی ہات